

Evi Pihlak

"Teatrimärkmine"
1967/68
Eesti NSV Teatriühing.
Tallinn 1970

OMANÄOLISED LAVAKUJUNDUSED

Kui küsida, mille poolest on hooaja 1967/68 lavakujundus erinev eelnevate hooegade omast, siis polegi sellele vastuse leidmine nii kerge. Vaieldamatult on sel hooajal olnud mitmeid õnnestunud kujundusi, kuid üks ole seda varemgi ette tulnud. Meie teatrikunstnike küllaltki kõrge kunstilisest nivoost on räägitud juba mitmete viimaste aastate vältel. Samuti pole see hooaeg kaasa toonud mingit otsustavat murrangut või muudatust põhilistes kunstilistes väljendusvormides või kaasaegse tehnika kasutamises. Juba varem on kujunenud endastmõistetavaks, et kaasaegse lavakujunduse väljendusvormide ja tehniliste võtete skaala on õige ulatuslik, kuhu mahuvad kõrvuti lakooniline tinglikkus ja ajaloolis-olustikuline konkreetsus, klassikaline maalitud dekoratsioon ja ainult valgusvõtete ning ekraanide varal kujundatud lavaruum. Aktuaalsus ja tänapäevalikkus ei peitu mingites kindlates stiilitunnustes, mingis ühes valitsevas põhisuunas. Praegu on lavakujunduses nagu teisteski kunstiliikides pigem mitmes eri suunas kulgevate otsingute kooseksisteerimise aeg.

Võib-olla sellest mõttest hakkavadki õieti hargnema ja välja selginema ka viimase hooaja lavakujunduse iseloomulikud küljed. Kui nii võiks öelda, ongi 1967/68. a. hooaja lavakujundusi ühendavaks tunnuseks nende omavaheline suur erinevus. Enamik kunstnikke on püüdnud oma ülesannetele läheneda erinevast väljenduslikust aspektist.

Viimane hooaeg on olnud suurel määral üksikute teatrikunstnike loomingulise isikupära väljakujunemise ajaks. Iga-

üks on püüdnud end maksma panna sellest küljest ja nende tehniliste võtetega, mille kaudu tema loominguline mõte saavutab maksimaalse aktiivsuse. Sealjuures on tegu kunstiliselt ebataavaliselt demokraatliku hooajaga. Kujunduslikust küljest ei kannu seda hooaega mitte üks või kaks juhtivat nime nagu mõnel varasemal aastal. Seekord aitavad üldist taset määrata mitme erineva teatri kunstnikud ühiselt. Peaaegu igal meie teatrikunstnikul on olnud vähemalt üks või paar lavakujundust, mis on tõusnud hooaja parimate saavutusteni.

Seetõttu tuleks rääkida mitte niivõrd ühe või teise teatri kujunduslikust näost, vaid pigem just üksikutest kunstnikuisiksustest. See oleks seda enam põhjendatud, kui arvestada, et viimasel ajal on kunstnikud rohkem kui varem valmistanud kujundusi mitmele erinevale teatrile, mis omakorda on suurendanud kunstniku eneseavaldamisvõimalusi.

Kes on siis need kunstnikud, kes on olnud aktiivseimad? Tahtmatult tekib vajadus rääkida mitmest nimest korraga, kuid võib-olla nimetada siiski nende hulgast esimesena Mari-Liis Küla kui üht viimase aja populaarsemat ja produktiivsemat lavakujundajat. Ka sel hooajal on ta jõudnud valmistada kujundusi oma põhilise töökoha — Noorsooteatri kõrval veel «Estonia» ja «Vanemuise» lavale. Kuid mitte ainult teatrid ja lavad pole olnud erinevad. Küllaltki laiapiiriline on ka tema enda loominguline maneer. Nimetagem siin kahe äärmusena «Ema» kujundust Noorsooteatris ja «Võlumandariini», «Barokk-variatsioonide» ning «Ameeriklane Pariisis» dekoratsioone «Estonias». Uhel juhul näeme lihtsaid ekraane projektsioonpiltidega, trükiplakati nappi värvigammat must-valges vähese punase lisandiga, kus valguse abil taotletakse näitlejate pildilist kokkumoldamist dokumentaalselt mõjuvate fotosuurendustega. Samal ajal on «Estonia» kolmes balletis kunstnik värvide ja vormidega ülipillav. Maalilistes foonides, säravates ja vilkuvates tuledes ning sillerdavates kostüümides on käiku lastud kogu maalikunsti peen värvimaailm. Lisaks hea lavastuse spetsiifikale ja kunstilise eesmärgi tabamisele tahaks veel märkida, et mõlema kujunduse erinevusele vaatamata on neist nii üks kui teine ehtsalt isikupärane. Mõlemas on tunda autori temperamenti, mis armastab järske efekte, tugevaid kontraste ning hoogsat joont. Nii ongi tema tugevaks küljeks just lavastused, millega sobib kontrastsete efektide printsiip. Pehme värvide, pooltoonide ja meeoleolunüansside väljatoomine pole tema ala. Ka vaatluse-

alusesse hooaega jätavad tema kujundused
oma fortissimo - kõla